

Olszewski, Eugeniusz

Zgromadzenie Ogólne Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 20/1, 182-184

1975

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

C. Lacaita, C. Maccagni, M. Quaini), W. Brytanii (S. Saul) oraz ZSRR (S. W. Szuchardin i W. I. Bowynkin). Podstawowe kierunki współczesnej energetyki nuklearnej scharakteryzowali przedstawiciele Stanów Zjednoczonych, odwołując się do jej zastosowań militarnych w okresie II wojny światowej i — pokojowych w okresie powojennym (R. G. Hewlett). Podkreślano szczególną rolę Stanów Zjednoczonych we współczesnej rewolucji naukowo-technicznej i w rozwijaniu techniki komputerowej we wszystkich sektorach gospodarki (E. T. Layton).

Podstawowe formy adaptowania nowoczesnej techniki w Japonii już w końcu XIX w. stanowiły pozycje wyjściowe do przekształcenia tego kraju w okresie powojennym w „trzecie mocarstwo” — jak wykazali to referenci (T. Kobayashi, T. Yamazaki).

Tok obrad nad rozwojem nowoczesnej i współczesnej techniki zarysował główne kierunki dalszych badań. Przeważały informacje faktograficzne wobec skąpych ujęć generalizujących, syntetycznych. W dyskusji skupiono uwagę na kwestiach szczegółowych, nie wykorzystano inspiracji do rozważenia problemów metodologicznych i metodycznych w dziedzinie historii techniki oraz jej relacji wobec historii nauki. Sumując: perspektywy współdziałania badaczy historii nauki i techniki zdają się zarysowywać wyraźniej w programowaniu badań niż w realizacji studiów porównawczych oraz w koncepcjach wielkich syntez.

Irena Pietrzak-Pawłowska

ZGROMADZENIE OGÓLNE SEKCJI HISTORII NAUKI MIĘDZYNARODOWEJ UNII HISTORII I FILOZOFII NAUKI

W czasie XIV Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki, w dniach 20 i 24 sierpnia 1974 r., obradowało w Tokio na dwu kolejnych posiedzeniach Zgromadzenie Ogólne Sekcji Historii Nauki Międzynarodowej Unii Historii i Filozofii Nauki.

Choć do Sekcji należy 29 komitetów narodowych, w Zgromadzeniu Ogólnym wzięły udział delegacje jedynie 18 komitetów, a dwa komitety upoważniły dwie delegacje obecne w Tokio do głosowania w ich imieniu. Prócz tego w Zgromadzeniu uczestniczyło 5 obecnych (spośród 9) członków Rady Sekcji. Polską grupę narodową reprezentowali: prof. B. Leśniodorski i prof. J. Dobrzycki, a prócz tego jako członek Rady uczestniczył w Zgromadzeniu prof. E. Olszewski. Pozostali członkowie polskiej delegacji na XIV Kongres brali udział w obradach na pracach obserwatorów.

Po otwarciu obrad i przyjęciu protokołu z poprzedniej sesji Zgromadzenia¹ sekretarz generalny Sekcji dr F. Greenaway poinformował, że wprowadzić nie może przedstawić żadnego ostatecznego wniosku o przyjęcie nowego komitetu narodowego do Sekcji, jednakże wstępna korespondencja z komitetami Pakistanu i Republiki Arabskiej Egiptu upoważnia do nadziei, że komitety te staną się wkrótce członkami Sekcji.

Sprawozdania z działalności Sekcji za ubiegłe trzecie dziesięciolecie złożyli: przewodniczący prof. J. Needham oraz sekretarz generalny, który w zastępstwie nieobecnego skarbnika, prof. O. Pedersena, przedstawił także sprawozdanie finansowe.

Prof. Needham wysunął na plan pierwszy wyniki działalności Sekcji jej udział w jubileuszu Mikołaja Kopernika², którym to udziałem kierował Komii-

¹ Por. sprawozdania z tej sesji w „Kwartalniku”, w nrach: 3/1971 s. 731 i 2/1972 s. 430—433.

² Por. sprawozdanie z głównej części obchodów tego jubileuszu w nrze 1/1974 „Kwartalnika” s. 173 i 176—179.

tet Kopernikowski Sekcji pod przewodnictwem prof. J. Bukowskiego. Sekcja brała też udział m.in. w organizacji Międzynarodowego Kongresu Historii Oceanografii, który odbył się w Edynburgu we wrześniu 1972 r., w stulecie rozpoczęcia wyprawy badawczej „Challenger”, pierwszego statku w pełni wyposażonego do badań oceanograficznych.

Sprawozdania podkreślały także rozwój współpracy z Sekcją Logiki, Metodologii i Filozofii Nauki Międzynarodowej Unii oraz dobre wyniki pracy Komitetu Międzynarodowej Współpracy w Zakresie Historii Techniki, działającego jako samodzielny wydział naukowy Sekcji³, Komisji Studiów nad Polityką Naukową, która zapoczątkowała prace nad zespołowym podręcznikiem interesującej ją dziedziny naukoznawstwa, oraz Komisji Historii Matematyki, która uruchomiła wydawanie nowego czasopisma historycznomatematycznego⁴.

W dalszym ciągu wysłuchano krótkich sprawozdań i planów działania komitetów i komisji Sekcji oraz grup narodowych. Dyskusję wzbudziła propozycja Komitetu Kopernikowskiego, który — powołany w 1965 r. w celu organizacji jubileuszu wielkiego uczonego⁵ — zakończył swe prace, postulując jednak powołanie nowej Komisji Badań nad Nauką Europejskiego Odrodzenia, o zakresie zainteresowań badawczych wyraźnie — w porównaniu z Komitetem — rozszerzonym. Po dłuższej dyskusji, w której wątpliwości budziło organizowanie komisji do badań nad historią poszczególnych okresów historycznych, większością głosów komisję utworzono, powołując na jej przewodniczącego prof. J. Dobrzyckiego. W sprawozdaniach grup narodowych zwróciło uwagę opublikowanie przez grupę czechosłowacką materiałów IV Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki, który odbył się w Pradze w 1937 r. i którego materiały pozostawały wskutek wybuchu wojny nie wydane⁶.

W odrębnym punkcie porządku dziennego rozważano sprawę powołania dwu dalszych wydziałów naukowych Sekcji. Formalny wniosek o afiliowanie do Sekcji w postaci wydziału naukowego wpłynął od Międzynarodowego Komitetu Meteorologii Historycznej, który w 1973 r. ukonstytuował się jako samodzielna finansowo i administracyjnie organizacja międzynarodowa⁷. Przewodniczącym tej organizacji jest prof. A. Hoffmann (Austria), wiceprzewodniczącymi: prof. R. Taton (Francja) i prof. W. Kula (Polska), sekretarzem generalnym zaś — główny animator utworzenia Komitetu prof. Z. Herkow (Jugosławia). Zgromadzenie Ogólne jednogłośnie uznało Komitet za wydział naukowy Sekcji Historii Nauki. O usamodzielnienie organizacyjne postanowiła poza tym ubiegać się Komisja Studiów nad Polityką Naukową Sekcji. Ponieważ jednak merytoryczne i formalne prace organizacyjne nie zostały doprowadzone do końca, Zgromadzenie zaleciło Komisji, której przewodnictwo powierzono prof. J. Salomonowi (Fran-

³ Por. w niniejszym numerze sprawozdanie ze Zgromadzenia Ogólnego tej organizacji.

⁴ Por. informację o tym czasopiśmie w nrze 2/1972 „Kwartalnika”, s. 399.

⁵ Por. informację o powołaniu tego komitetu w nrze 1—2/1966 „Kwartalnika”, s. 190.

⁶ Materiały te wydano w językach kongresowych w specjalnym zeszycie „Acta Historiae Rerum Naturalium Necnon Technicarum”, zeszyt 6. Prague 1973. Wśród tekstów 65 komunikatów znajdują się tu cztery komunikaty polskich historyków nauki: A. Birkenmajer, *Les Babyloniens ont-ils connu les logarithmes* (w krótkim streszczeniu); B. Hryniewicz, *Elève de Conrad Gesner en Pologne*; B. Jasinowski, *La renaissance de l'atomisme au début du XIXe siècle et ses prémisses historiques*; W. Szumowski, *Le 900e anniversaire de la mort d'Avicenne*.

⁷ Por. informację o Międzynarodowej Konferencji Metrologii Historycznej w nrze 2/1974 „Kwartalnika”, s. 432.

cja), przygotowanie utworzenia w bliskim czasie trzeciego z kolei wydziału naukowego Sekcji.

Sytuacja finansowa Sekcji, przedstawiona w sprawozdaniu jej skarbnika, niepokojąca już przed trzema laty⁸, pogorszyła się tak znacznie, że Rada Sekcji przedłożyła Zgromadzeniu wniosek o podniesienie o 50%, począwszy od 1976 r., składek członkowskich; wniosek ten większością głosów uchwalono. Jednomyślnie natomiast przyjęto propozycję nowelizacji statutu, przewidującej zwoływanie od 1977 r. zgromadzeń ogólnych Sekcji, a zatem i międzynarodowych kongresów historii nauki, co cztery, a nie co trzy lata — jak było dotychczas — z czego wynika też przedłużenie o rok kadencji Rady Sekcji.

W przedostatnim punkcie porządku dziennego powołana jeszcze przed rokiem Komisja Wyborcza (Polskę reprezentował w niej prof. J. Bukowski) przedstawiła kandydatury do Rady Sekcji na lata 1975—1977 (kadencja Rady rozpoczyna się z początkiem roku kalendarzowego). Kandydatury te zostały w całości przyjęte przez Zgromadzenie. Nowym przewodniczącym Rady został długoletni sekretarz generalny, a ostatnio wiceprzewodniczący Sekcji prof. R. Taton (Francja), wiceprzewodniczącymi zaś — prof. A. T. Grigorjan (ZSRR) i prof. E. Hiebert (Stany Zjednoczone). Stanowiska sekretarza generalnego i skarbnika powierzono na drugą kadencję drowi F. Greenawayowi (Wielka Brytania) i prof. O. Pedersenowi, a na członków Rady wybrano prof. B. Suchodolskiego (Polska) i M. Watanabego (Japonia). Stanowiska zastępcy sekretarza postanowiono nie obsadzać.

Na zakończenie obrad przyjęto wniosek brytyjskiej grupy narodowej, aby kolejny, XV Międzynarodowy Kongres Historii Nauki odbył się w 1977 r. w Edynburgu. Jako daty tego kongresu przewiduje się 11—21 sierpnia, a sekretarzem Komitetu Organizacyjnego Kongresu jest prof. E. Forbes z Uniwersytetu Edynburskiego.

Eugeniusz Olszewski

ZGROMADZENIE OGÓLNE KOMITETU MIĘDZYNARODOWEJ WSPÓLPRACY W ZAKRESIE HISTORII TECHNIKI

W dniu 22 sierpnia 1974 r., w czasie XIV Międzynarodowego Kongresu Historii Nauki, odbyło się w Tokio Zgromadzenie Ogólne Komitetu Międzynarodowej Współpracy w Zakresie Historii Techniki (ICOHTEC). Obradowało ono dołącznie w trzy lata po poprzednim, drugim z kolei Zgromadzeniu¹.

Ze sprawozdania, przygotowanego przez sekretarza generalnego Komitetu prof. M. Daumasa, a przedstawionego Zgromadzeniu — wobec nieobecności w Tokio prof. Daumasa — przez przewodniczącego Komitetu prof. E. Olszewskiego, wynika, że liczba grup narodowych, gromadzących większość członków Komitetu, powiększyła się ostatnio z 4 do 5, gdyż do Komitetu przystąpiło Brytyjskie Towarzystwo im. Newcomena² (pozostałe grupy działają w Kanadzie, Polsce, Stanach Zjednoczonych i Związku Radzieckim).

Działalność Komitetu koncentrowała się w ubiegłym trzyleciu na organi-

⁸ Por. sprawozdanie z poprzedniej sesji Zgromadzenia Sekcji w nrze 2/1972 „Kwartalnika”, s. 431.

¹ Por. informację o tym Zgromadzeniu w nrze 2/1972 „Kwartalnika”, s. 434—435.

² Por. informację o tym towarzystwie w nrze 2/1967 „Kwartalnika”, s. 487—489.